

ВИХОВНА РОБОТА З ПРАЦІВНИКАМИ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ НА ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ МВС УКРАЇНИ

Червоний П.Д., к. пед. н.,
старший викладач кафедри педагогіки та психології
Гіренко С.П., к. пед. н.,
доцент, професор кафедри педагогіки та психології
Харківський національний університет внутрішніх справ

В статті розглядається доцільність проведення профілактично-виховної роботи зі слухачами курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби центру післядипломної освіти вищих навчальних закладах МВС України з метою формування в слухачів адекватного ставлення до громадян як професіоналів та офіцерів поліції.

Необхідність здійснення профілактично-виховної роботи зі слухачами курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби центру післядипломної освіти у вищих навчальних закладах МВС України виникає в ході їх підготовки. Молодим особам, які прагнуть прийняти участь у реформуванні правоохоронних органів, охороняти громадський порядок, допомагати людям боротися із злочинністю ще й доводиться адаптуватися до конкретних вимог у ході їх підготовки, які необхідно виконувати й дотримуватися. У ході підготовки слухачам закріплюються навички дотримання дисципліни, уміння будувати позитивні міжособистісні стосунки із колегами і командирами, працювати в команді, ефективно спілкуватися із громадянами різних категорій.

Ключові слова: профілактично-виховна робота, офіцер патрульної поліції, реформування правоохоронних органів, міжособистісні стосунки.

ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ РАБОТА С ПАТРУЛЬНЫМИ ПОЛИЦИИ НА ЭТАПЕ ПОДГОТОВКИ У ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ МВС УКРАИНЫ

Червоний П.Д., Гіренко С.П.

В статье рассматривается целесообразность проведения профилактико-воспитательной работы со слушателями курсов первичной профессиональной подготовки полицейских патрульной службы в центрах последипломного образования у высших учебных заведениях МВД Украины с целью формирования в слушателей адекватного отношения к гражданам. Необходимость проведения профилактико-воспитательной работы со слушателями возникает в ходе их подготовки. Кроме принятия участия в реформировании правоохранительных органов и охране общественного

порядка молодим людям приходится адаптироваться к требованиям службы в ходе подготовки; закрепляются навыки соблюдения дисциплины, умения строить положительные межличностные отношения с коллегами и командирами, работа в команде, эффективное общение с гражданами разных категория.

Ключевые слова: профилактико-воспитательная работа, офицер патрульной полиции, реформирование правоохранительной системы, межличностные отношения.

EDUCATIONAL WORK WITH PATROL POLICE OFFICERS AT THE STAGE OF TRAINING IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS OF MIA OF UKRAINE

Chervoniy P.D., candidate of pedagogical sciences,
senior teacher of chair of pedagogic and psychology

Girenko S.P., candidate of pedagogical sciences, associate professor, professor
of chair of pedagogic and psychology

Kharkiv National University of Internal Affairs

Article is devoted to the problem of prophylactic-educational work with cadets of primary training courses of patrol police, aimed to form adequate attitudes toward citizens as professionals and police officers. Educational work is determined as a system of individual and collective influence on the cadets of primary training courses, which provides unity of influence of cadet's collectives, educators, psychologists and patrol officers of departments of patrol service.

Empirical research witnessed existence of variety interpersonal problems in communication of patrol service cadets, among them conflicts and hostile attitudes to "old" militia officers. It has been determined, that such kind of interpersonal problems is tied with stereotype thinking, wrong perception of "old" militia officers as corrupted, spoiled by "bad old system". On soil of such perception there were conflict situations in the groups of cadets.

Keywords: prophylactic-educational work, patrol police cadets, patrol police officers, communication of police, conflict.

Постановка та актуальність проблеми. Необхідність здійснення виховної роботи зі слухачами курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби центру післядипломної освіти (далі ЦПО) у ВНЗ МВС України виникла в ході їх підготовки. Молоді особи, які прагнули прийняти участь у реформуванні правоохоронних органів, охороняти громадський порядок, допомагати людям та боротися із злочинністю зустрілися із конкретними вимогами в ході їх підготовки, які необхідно їм виконувати й

дотримуватися. Виявилось, що не всі слухачі в повній мірі готові дотримуватися дисципліни, будувати позитивні службові та міжособистісні стосунки із колегами та командирами, працювати в команді. Тому виникали конфліктні ситуації через їхні власні егоїстичні переконання або легковажне ставлення до обраної професії.

На перехідному етапі реформування органів внутрішніх справ України в Національну поліцію України продовжує діяти комплекс організаційних, морально-психологічних, інформаційних, педагогічних, правових, культурно-просвітницьких і соціальних заходів, спрямованих на формування й розвиток у слухачів курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби щодо виховання особистої відповідальності за свідоме виконання вимог Конституції та законів України, вірності Присязі, високої духовної культури і моральних якостей, почуття патріотизму, державного світогляду, засвоєння морально-етичних норм поведінки.

Профілактично-виховна робота зі слухачами курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби здійснюється за такими напрямками, як світоглядний, політико – правовий, моральний, естетичний, патріотичний, дисциплінарний та законослухняний.

Наше дослідження ґрунтується на одній із форм виховної роботи як система індивідуального та колективного впливу на слухачів курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби. Вона передбачає забезпечення єдності впливу колективу слухачів курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби, працівників ЦПО, вихователів та психологів на особистість слухача патрульної поліції.

Мета нашої статті полягає в тому, щоб показати необхідність здійснення профілактично-виховної роботи зі слухачами курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби в центрах післядипломної освіти ВНЗ МВС України.

Враховуючи вищевикладене, **актуальними завданнями** представленої роботи вважаємо аналіз виховного процесу під час первинної професійної

підготовки до професійної діяльності слухачів ЦПО ВНЗ МВС України, визначення змісту виховного впливу в сучасній педагогіці професійної освіти.

На наш погляд, **не вирішеними раніше частинами зазначеної проблеми** сьогодні залишаються аналіз стану підготовки слухачів курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби в ЦПО ВНЗ МВС України та систематизація педагогічних чинників, що впливають на адаптацію особистості до діяльності реформованих підрозділів Національної поліції України, алгоритм створення ефективної освітньо-виховної програми щодо підготовки поліцейських патрульної служби до грамотних, професійних дій.

Виклад основного матеріалу. Профілактично-виховну роботу зі слухачами курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби ЦПО у ВНЗ МВС України здійснюють керівники навчальних курсів з безпосередньо підпорядкованим особовим складом, командирами груп, психологи апаратів по роботі з персоналом.

Організація профілактично-виховної роботи зі слухачами покладена на керівника навчального курсу. Згідно функціональних обов'язків керівник навчального курсу організовує профілактично-виховну роботу, а саме; проводить заходи щодо вивчення взаємовідносин у колективі, налагодженню стосунків між слухачами; керує роботою командирів навчальних груп; спільно із психологами вживає заходів по створенню в колективі сприятливого морально-психологічного клімату, безпосередньо бере участь у проведенні співбесід зі слухачами.

На відміну від цивільних ВНЗ, де виховну роботу здійснюють викладачі навчального закладу, тьютори та студентське самоврядування, у ВНЗ МВС України, крім кураторів та викладачів, існує апарат виховної роботи – відділення психологічного забезпечення відділу кадрового забезпечення. Цей підрозділ безпосередньо виконує основну виховну, корекційну та діагностичну роботу зі слухачами курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби. Отже, у ВНЗ МВС України профілактично-

вихована робота зі слухачами курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби здійснюється за такими напрямками, як спостереження за поведінкою слухачів, контроль за навчальною успішністю та психологічне супроводження.

У ході професійного відбору на службу до патрульної поліції та співбесіди із комісією, до складу якої входять психологи, значна увага приділяється формуванню професійної готовності кандидатів у патрульну поліцію, їх моральним якостям, мотивації до служби. Однак досвід роботи зі слухачами показує, що не в усіх дорослих людей віком від 23 до 35 років сформувалась готовність до служби та навички роботи в команді, почуття колективізму та корпоративного духу. Ці особи потребують виховного впливу не тільки від керівника курсу, а й таких фахівців як вихователь та психолог.

Проблема полягає в тому, що керівник навчального курсу, як правило не готовий до виховної роботи зі слухачами патрульної служби, тому що він переважно здійснює покладену на нього організаційну та адміністративну роботу, а профілактично-виховну роботу здійснюють психологи.

Слухачі курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби мають статус курсанта. До них застосовуються ті самі вимоги, що і до курсантів, а саме; дотримання дисципліни, статутних стосунків у навчальній групі та з командирами груп, адекватної поведінки в ході навчання і в побуті, формування позитивного іміджу працівника патрульної поліції, недопущення надзвичайних подій. Тому метою виховної роботи зі слухачами ЦПО ВНЗ МВС України є цілеспрямоване формування правосвідомості, загальної культури та особистісних якостей працівника Національної поліції України відповідно до загальнолюдських морально-етичних норм, а також вимог служби. Мистецтво виховання має ту особливість, що майже всім воно здається справою знайомою, а іншим - навіть легкою. І тим більш зрозумілим і легшим здається воно, чим менш людина з ним знайома, теоретично та практично. Майже всі підтверджують, що виховання вимагає терпіння, інші вважають, що для нього потрібні вроджені здібності та уміння,

навички, але не всі переконані, що окрім терпіння, вроджених здібностей необхідні ще спеціальні знання і уміння [6, с. 7].

Слід зазначити, що дисциплінарний статут чітко визначає норми та правила поведінки, регламентує їх підпорядкованість. Він передбачає конкретні механізми командирського контролю за дотриманням правил. Статут надає командирам достатньо широкі повноваження. Сам по собі він не потребує додатків на зразок Кодексу честі. Різниця між Статутом і Кодексом полягає в тому, що перший закріплює субординаційні відмінності, а другий визначає головні рушійні принципи – рівність усіх офіцерів перед честю, незалежно від посад та звань.

В.І. Зелений досліджував розвиток педагогічної культури молодих офіцерів внутрішніх військ МВС України та визначив, що основними її проявами є: вимогливість без грубощів, без приниження особистої гідності; природність, простота звертання, що не допускає фамільярності і панібратства; принциповість і наполегливість без впертості та роздратованості; уважність і чуйність без підкреслення; гумор та іронія без насміхання, що принижує гідність людини; вплив у формі вимог, попереджень без пригнічення особистості та без її приниження; віддача розпоряджень, вказівок і навіть прохань без зверхності; навчання підлеглих без підкреслення своєї зверхності в знаннях, навичках і вміннях; вміння слухати підлеглих, не перебиваючи, не відволікаючись; серйозність підходу до відповіді підлеглих незалежно від їх правильності і грамотності [2, с. 13].

Реалії життя диктують необхідність і одночасно потребу в сучасному патрульному Національній поліції, який здатний розібратися в ситуації, що склалася, зрозуміти свою роль і місце в суспільстві, впливати на громадян. Для цього йому потрібні спеціальні знання, уміння і навички. Розвиток у слухачів курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби таких якостей як; ініціативність, самостійність, комунікабельність, уміння вести за собою, сміливість, доброзичливість, неконфліктність, толерантність, цілеспрямованість стає не менш головним, чим опанування

конкретної навчальної діяльності. Це пояснюється тим, що в сучасних умовах потрібною стала людина, здатна брати активну участь у реформі правоохоронних органів а також перебудові свідомості громадян щодо формування позитивного іміджу правоохоронців, не боятися брати на себе відповідальність, уміти працювати в команді, володіти лідерськими якостями в межах службової компетентності. Під час виконання службових обов'язків навіть зі слабо розвиненими лідерськими якостями працівнику поліції доведеться виконувати роль ведучого, ініціатора, організатора в службовій ситуації, коли необхідно надати допомогу громадянам чи припинити правопорушення, брати відповідальність на себе і навіть були лідером у певній ситуації.

Стійкість особистої та професійної культури працівників патрульної поліції виражається в постійності прояву основних її рис. Ефективність дій правоохоронців характеризується глибиною виховного впливу, творчим характером, різноманітністю зовнішньої форми (інтонація, жести, міміка, культура мови, зовнішній вигляд) і гнучкістю застосування в нестандартних умовах обстановці.

Т.К. Ісаєнко вважає, що моральне виховання є найскладнішою ланкою загального виховного процесу. Воно менш за все підлягає безпосередньому регулюванню і разом з тим найбільш чутливо реагує на загальний стан речей у суспільстві, якнайтісніше пов'язане з його традиціями і реальними перспективами подальшого розвитку [3, с. 31].

На думку автора, не слід відрізняти виховні явища військовослужбовців, курсантів вищих навчальних закладів МВС України від студентів тому, що всі вони є випускниками шкіл, майже одного віку і виховані в одному суспільстві. Т.А. Авксентьева у своєму дослідженні довела, що у контексті визначення рівнів сформованості моральної свідомості особистості продуктивним є когнітивно-еволюційний підхід, який передбачає врахування не тільки обсягу засвоєння моральних понять і ставлення до них, а й якісних характеристик соціоморального мислення [1, с. 9].

Автор визначила, що ефективний розвиток моральної свідомості студентів педагогічних вищих навчальних закладів забезпечується за таких педагогічних умов: педагогічна підтримка студентів у моральному самовизначенні; формування у студентській групі виховного середовища, що активізує засвоєння моральних понять і цінностей; залучення студентів до колективного обговорення морально-етичних дилем на матеріалі художніх творів і реальних життєвих ситуацій; використання групових форм навчально-виховної взаємодії, що забезпечують систематичну демонстрацію студентам моральних суджень, які перевищують їх актуальний рівень морального розвитку [1, с. 17].

Н.Е. Могілевська зробила висновок, що визначальним фактором формування естетичного відношення до людини є естетичне середовище навчального закладу, педагогічний процес. Це особливо важливо для вищих навчальних закладів закритого та напівзакритого типу. Естетико-виховний простір навчального закладу – це життєвий простір, естетичний фон, естетичне оточення, яке олюднює відношення до людини, гармонізує й гуманізує людське спілкування, сприяє тому, щоб люди були «взаємно красивими». Освітній процес як один із компонентів культури інтегрує етичні, естетичні, художні інтерперсональні, інформаційні впливи на курсантів сприяє їх естетико-інформаційному, естетико-моральному розвитку [5, с. 7].

І. Кон висловлював думку, що традиційні інститути та методи виховання були ефективні в передачі успадкованих від минулого цінностей і норм, тому що тісно були пов'язані з відносно незмінними економічними умовами та соціальною культурою. Серйозні зміни соціального середовища і роду діяльності ставили традиційну систему виховання в глухий кут, визивало напругу і нестійкість [4, с. 195].

Серед проблем, які виникали в міжособистісних стосунках у навчальних групах слухачів патрульної поліції є несприйняття слухачами керівників, командирів та однокласників, які служили в ОВС України, іноді вороже ставлення до них. У ході виховної роботи з такими слухачами було

встановлено, що у них сформувалося стереотипне мислення про ОВС України, де всі працівники беруть хабарі, корупціонери, а вони будуть приймати участь у реформі, боротися із корупцією в особі колишніх і діючих працівників ОВС. На ґрунті такого сприйняття виникали конфліктні ситуації в навчальній групі. У зв'язку з цим проводилися профілактично-виховні заходи, роз'яснювальна робота з такими слухачам, спрямована на ієрархізацію мотивів майбутньої діяльності, ціннісно-смысловий аналіз діяльності правоохоронних органів, критичне ставлення до власних стереотипів та більш адекватного уявлення особливостей роботи в правоохоронній системі. Як наслідок цих заходів, нами відмічено тенденцію до зменшення в цілому рівня внутрішньої та групової конфліктності слухачів, покращення їх адаптаційних процесів.

За час підготовки слухачів курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби налагоджена спільна робота з офіцерами навчальних курсів, методистами та координаторами проекту. Одним із напрямків цієї роботи є групова робота, проведено всього 57 заходів. Особливу увагу в цьому напрямку направлено на проведення нарад-інструктажів з командирами та журналістами груп, з метою виявлення осіб, схильних до агресивної та неадекватної поведінки та здійснений моніторинг усіх груп.

За результатами онлайн-опитування зі слухачами курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби проведена профілактична робота з лідерами груп, які в подальшому стали командирами рот. З метою встановлення придатності до подальшої служби проведена психопрофілактична робота зі слухачами, яких визнали аутсайдерами в групах.

Психодіагностичною роботою охоплено порушники дисципліни, в основному це ті слухачі, у яких виникали проблеми у налагодженні міжособистісних стосунків з командирами груп, одногрупниками та викладачами.

Також працівники служби приймали участь у відборі та призначенні командирів рот спільно з працівниками Департаменту патрульної служби.

Ефективність системи управління вихованням слухачів курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби можна підвищити, якщо створені й реалізуються макро - і мікро технології управлінського процесу. Формування соціально-значущих якостей особистості слухача курсів первинної професійної підготовки працівників підрозділів патрульної служби забезпечується, коли начальники навчальних курсів та інші особи, які задіяні у виховній роботі, мають психолого-педагогічну освіту, а отже, більшу готовність до організації виховної й управлінської діяльності.

Отже, виховна система сьогодення вимагає від вищої школи, в тому числі і від ЦПО ВНЗ МВС України формування особистостей для патрульної служби. В сучасних умовах змінюють не лише характеристики тих, кого виховують, а й тих, хто виховує. Це обумовлено значними змінами у життєвому світі „вихователів” та „вихованців”, а саме у їх побуті, соціальних мережах, ціннісно-нормативних преференціях.

Список література

1. Авксентьева Т.А. Формування моральної свідомості студентів вищих педагогічних навчальних закладів: Авторе. дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка. – Т., 2005. – 20с.
2. Зелений В.І. Розвиток педагогічної культури молодих офіцерів внутрішніх військ МВС України: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. – Хмельницький, 2003. – 18с.
3. Ісаєнко Т.К. Виховання моральної культури курсантів у педагогічному процесі вищих військових закладів освіти: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04. – Полтава, 2005. – 219с.
4. Кон И. Социализация и воспитание молодежи // Новое педагогическое мышление / Под ред.В. Петровского. – М.: Педагогика, 1989. – С.199-205.
5. Могілевська Н.Е. Формування естетичного відношення до людини у курсантів вищих навчальних закладів системи МВС України: Авторе. дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / Східноукраїнський національний університет ім. Володимира Даля. – Л.: 2004. – 20с.
6. Ушинский К.Д. Человек как предмет воспитания: Опыт педагогический и антропологии / Константин Ушинский. – М.: ФАИР – ПРЕСС, 2004. – 576с.